

2. Про захист економічної конкуренції : Закон України за № 2210-III від 11 січня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

3. Cheung, F.X. Wang Adjusted Concavity and the Output Effect under Monopolistic Price Discrimination / F.X. Cheung // Southern Economic Journal, 1994. - Vol. 60. - pp. 1048-1054.

4. Edgeworth F.Y. Monopoly and Differential Prices / F.Y Edgeworth // Economic Journal, 2011. - Vol. 81. - pp. 139-148.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕАЛІЇ І ЇХ ВПЛИВ НА ПОТЕНЦІАЛ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*Сімахова А.О., асистент кафедри економіки та управління
національним господарством,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпропетровськ, Україна*

Понад двадцять років тому на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро була прийнята програма забезпечення суспільної динаміки на ХХІ століття. Вона в силу специфічних вимог і рішень по їх дотриманню отримала назву моделі сталого розвитку. Її базовим принципом був імператив посилення взаємозв'язку економіки, соціальних аспектів і екології, а джерельною базою мало стати оптимальне використання обмежених ресурсів на основі техніко-технологічних новацій.

Керуючись цими методологічними вказівками, спектр концептуальних поглядів на сутність поняття «сталий розвиток» можна ідентифікувати зі спрямованим у просторі і часі процесом, описуваним масою кількісних і якісних характеристик, прив'язаних до насущних реалій людини.

ООН відстежує рівень розвитку і змін добробуту країн світової спільноти за змінами вартості створеного ВВП загалом і на душу населення.

За нашими розрахунками, зміни індексу ВВП та ВВП на особу населення впродовж 1990-2012 рр. формують дві тенденції: рецесію у 1990-1999 рр. і зростання у 2000-2012 рр. за виключенням 2009 р., в якому відтворено наслідки впливу світової фінансової кризи. Рецесія пояснюється тими трансформаційними змінами, які були започатковані з набуттям незалежності, а всі подальші можна пов'язувати зі становленням і розвитком змішаних форм господарювання та задіянням потенціалу раціональності приватного власника тощо.

Але методологічна платформа осмислення стану з забезпеченням сталого соціально-економічного розвитку знаходиться, на наш погляд, в іншій площині. За умови залучення методики розподілу Світовим банком країн за рівнем економічного розвитку, при обсягу ВВП на особу в 770 – 3050 дол. США країну наділяють якостями доходу нижче середнього і в межах 3050 – 9400 з середнім доходом [1]. За

доступними даними у поточних цінах та курсу дол. США у 2012 р. ВВП на особу складав в Україні 3867 дол. США, що було на 40 % менше значення цього показника у 1990 р. [2]. З тридцяти європейських країн Україна за рівнем ВВП на особу за паритетом купівельної спроможності випереджала лише Молдову (2974 дол. США). Якщо взяти до уваги цей показник в розрізі країн ЄС, то найменше його значення мало місце в Румунії (11033 дол. США), а найбільше у Люксембургу (68143 дол. США) [2]. Вже ці дані дозволяють констатувати відступ України зі шабля середнього рівня розвитку на межу, яка розділяє низький і середній рівні суспільного поступу.

Якщо виходити із необхідності встановлення чинників, які гальмували приріст ВВП, то потрібно зупинитися на показникові, пов'язаним з ним у процесі випуску товарів і послуг. Таким показником, на наш погляд, є проміжне споживання, яке ідентифікується з витратами на товари і послуги в процесі виробництва. В національній економіці впродовж 1990-2012 рр. склалася протинаправлена тенденція у змінах часток ВВП і проміжного споживання. У виокремлений проміжок часу питома вага проміжного споживання у випуску товарів і послуг зросла з 51,6 % до 61,1%. Факт його зростання в українському виробничому просторі пояснюється застосовуваною технологією та організацією виробничого процесу.

Відомо, що у виробничому процесі тієї чи іншої країни відбувається постійний, але тривалий перехід від більш низьких укладів до вищих, як правило, більш прогресивних з точки зору витратомісткості. І при цьому нижчі технологічні уклади не зникають, а починають удосконалюватися й займати порівняно з більш сучасними меншу частку у переробці ресурсної маси. За твердженням фахівців в розвинених країнах сьогодні утверджується п'ятий технологічний уклад і розпочато вибудову шостого і сьомого технологічних укладів. В Україні у 1990 р. питома вага п'ятого технологічного укладу складала 6,0 %, четвертого – 51,0 %, третього – 37,0 % і нижчих, заснованих на енергії людини – 6,0 % [3]. За станом на початок 2013 р. понад 58,0 % вироблюваної продукції припадало на III технологічний уклад, 38,0 % - на IV, 3,9 % - на V і тільки 0,1% на VI [4].

Нині багато говориться про консерватизм у діях влади та власників капіталу по зміні структури технологічних укладів на краще. Держава в силу переструктурування власності втратила можливість прямого впливу на подібні процеси. Нові власники виробничих фондів теж не проявляють ініціативи до запровадження виробництва продукції п'ятого і більш вищих технологічних укладів. Розвинені країни світової спільноти практично припинили на своїх теренах виробництво низько технологічної продукції, а потребу у ній відчують. Користуючись наявністю подібної ніші вітчизняні власники приватних підприємств інвестують у статичні галузі III-го технологічного укладу і заробляють на обсягах випуску та дешевій робочій силі.

На підтвердження цієї гіпотези нами були розраховані темпи введення в дію основних засобів та коефіцієнт їх відновлення. За офіційними даними коефіцієнт відновлення у 1990 р. складав 6,1 %, у 1991 р.- 6,4 %, у 1992 р. – 7,5 % і у 1993 р. зменшився до 3,9 %, а у 1996 р. – до 2,0 %. За доступними даними у 2010 р. коефіцієнт відновлення основних засобів не перевищив 1,8 % [2]. Щодо введення в дію основних

засобів, то їх обсяг у 2012 р. складав тільки 22,1 % від рівня 1990 р. Потрібно визнати, що при незначній частці введення основних засобів практично відсутнім був процес їх виведення з експлуатації.

Наслідком реалізованої політики техніко-технологічного оновлення виробництва стало зростання ступеню зносу основних засобів. Впродовж 1990-2010 рр. знос основних засобів зріс на 38,4 в.п. і склав на початок 2011 р. понад 74,9 % [2].

Логіка досягнення прогресивних змін вимагає спрямування зусиль при введенні основних засобів на ті з них, що пов'язані з новими маловідходними, ресурсозберігаючими технологічними процесами. За роки незалежного господарювання впровадження нових технологічних процесів в промисловості зменшилося порівняно з 1991 р. у 3,3 рази, а маловідходних і безвідходних технологій – у 5,5 разів. Суттєво змінилася ситуація і відносно активності підприємств. Із 10103 промислових підприємств тільки кожне п'яте впроваджувало один новий технологічний процес за рік. Більш напруженою склалася ситуація з впровадженням маловідходних і безвідходних технологій, оскільки тільки три підприємства зі ста здійснювали таку роботу [2]. Україна відстає у цій площині від розвинених країн більше ніж у 5 разів. За даними деяких дослідників частка інноваційно активних підприємств у США, Японії, Німеччині і Франції коливається в межах 70-80 % тоді як в Україні не перевищує 15,0 % [5].

На ситуації, що склалася з потенціями забезпечення економічного зростання, позначилися, на наш погляд, деструкції, які мають місце у фінансуванні техніко-технологічного розвитку суб'єктів господарювання. У 2012 р. реальний обсяг вкладень у продуктивний капітал знаходився на рівні, який не перевищував 76,2 % від обсягів 1990 р. [2]. Основним джерелом фінансування розвитку основного капіталу впродовж 1995-2012 рр. були власні кошти підприємств. Проте і це джерело втрачало свої потенції, якщо орієнтуватися на питому вагу власних коштів підприємств.

З інших джерел викликає зацікавленість посилення питомої ваги кредитів банків, яка зросла в період 1995 -2012 рр. з 1,0 % до 17,1 %. Єдине, що у цій статистиці викликає питання, так це структура кредитного портфелю. Домінуючими у сукупному кредитному портфелі банків стали з 2005 р. короткострокові вкладення. Підприємства реального сектору, які потребують довгострокових кредитів і залишаються поза межами задоволення потреб у фінансових ресурсах прагнуть отримати їх через невпинне підвищення цін на продукцію. Тільки впродовж років економічного зростання, а саме 2000–2012 рр., індекс цін виробників промислової продукції зріс у 5,7 рази [2].

Оскільки, внутрішні можливості інвестування досить обмежені, доцільно було б забезпечити залучення іноземних інвестицій з високотехнологічних держав світу. Треба констатувати, що такий процес започатковано і він здійснюється. Але обсяги прямих іноземних інвестицій є меншими у рази від вітчизняних інвестицій у основний капітал.

У процесі вивчення фактів дійсності, на відміну від досліджень попередників, перед нами постала, перш за все, задача визначення впливу інноваційно-інвестиційних чинників на зростання ВВП країни. За допомогою багатofакторного кореляційно-регресійного аналізу було встановлено, що суттєво на обсяги ВВП

України впливають практично три інноваційно-інвестиційні фактори, а саме обсяг інвестицій в основний капітал (x_1), обсяг ПП (x_2), та обсяг НТР щодо наукомістких технологій, виконаних власними силами підприємств (x_3). Згідно статистичних індикаторів зі збільшенням x_1 на 1000 грн. ВВП зростає у середньому на 1590 грн., а при аналогічному нарощуванні x_2 - на 1010 грн. Маємо по-новому осмислити і грандіозні потенції чинника (x_3), при збільшенні якого на 1000 грн. ВВП України зростає майже на 45090 грн. Водночас ми виходили з того, що це лише гіпотеза, методологічна значущість якої полягає у тому, що у такій постановці подано лише один із можливих варіантів взаємозв'язку і взаємовпливу економічного зростання і генеруючих його інвестиційно-інноваційних чинників.

Список літератури:

1. Основы экономической теории : политэкономический аспект : учебник / Ред. Г. Н. Климов; 3-е изд., перераб. и доп. – К. : Знання-Прес, 2001. – 646 с.
2. Державна служба статистики України: статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Николаев М.В. Типологизация современных экономических систем / М.В. Николаев [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tisbi.org/assets/Site/Science/Documents/36-NIKOLAEV.pdf>.
4. Черемисина С.Г. Оценка влияния структурных преобразований на уровень экономического развития Украины / С.Г. Черемисина // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. - Вип. 138/2013 - Серія: Економіка і фінанси. – С. 9-13.
5. Лазарева Є. Дослідження закономірностей інноваційних перетворень у регіональній економіці / Є. Лазарева // Економіст. – 2009. – № 9. – С. 35-37.

ФРАХТОВЫЙ РЕСУРС И ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НА ОПЛАТУ ГРУЗОПЕРЕВОЗОК И ПОКУПКУ СУДОВ

*Судник Н.В., аспирант, старший преподаватель кафедры «ОМКТ»,
Одесский национальный морской университет, г. Одесса, Украина*

Как известно, в настоящее время морской торговый флот Украины переживает не лучшие времена. Он находится в состоянии затянувшегося кризиса, в результате которого, за двадцать лет (с 1991-го по 2010 год) его дефлит сократился более чем в 5,8 раза [1] и эта тенденция продолжается. По данным издания ООН UNCTAD/ RMT/ 2011 флот, плавающий под украинским флагом, насчитывает 787 тыс. рег. тонн валовой вместимости и занимает 72 место в мире, тогда как по этому показателю в 1993 г. страна была на 25-м месте.

Сейчас средний возраст судов «ходового» размера превышает 23 года и естественно, что о конкурентоспособности такого флота на международном фрахтовом рынке не может быть и речи. Доля участия торгового флота Украины в